

Onderweg naar een toekomstbehendige economie

Uitvoeringsagenda Economie,
Kennis & Talentontwikkeling 2024-2027

Voortgangsrapportage 2025

Provincie Noord-Brabant

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Leeswijzer	3
2	Opgaven en ontwikkelingen	4
2.1	Onze opgaven en doelstellingen	4
2.2	Inspelen op (nieuwe) ontwikkelingen	6
2.3	De Brabantse economie staat er goed voor	6
3	Rode draad in onze aanpak	9
4	Uitvoering in beeld	11
4.1	Uitvoeringslijn I Ruimte en randvoorwaarden Brabantse economie	11
4.2	Uitvoeringslijn II Innovaties voor een betere toekomst	15
4.3	Uitvoeringslijn III Naar een data-gedreven en circulaire economie	18
4.4	Samen maken we Brabant	21
5	Financiën	22
5.1	Financiële verdeling periode 2024-2027	22
5.2	Risico's in de uitvoering	23
6	Aanpassingen uitvoeringsagenda	24
6.1	De Uitvoeringsagenda speelt al in op belangrijke ontwikkelingen	24
6.2	Consequenties voor Burap/begroting	24

1 Inleiding

In het najaar van 2020 hebben PS het Beleidskader Economie 'Naar een Toekomstbehendige Economie 2030' vastgesteld. Daarmee zetten we koers om de Brabantse concurrerende, duurzame én innovatieve economie verder te versterken. In de vorige bestuursperiode (2019-2023) hebben we hiervoor de eerste belangrijke stappen gezet. Het bestuursakkoord 2023-2027 'Samen maken we Brabant!' heeft sterk de nadruk gelegd op uitvoering. De huidige uitvoeringsagenda 'Onderweg naar een toekomstbehendige economie' is dan ook de volgende stap op weg naar onze ambities voor 2030. Het is de leidraad voor het programma Economie, Kennis & Talentontwikkeling om in de komende jaren concrete resultaten te behalen.

Middels deze Voortgangsrapportage informeren wij u over de vorderingen die zijn gemaakt in de realisatie van opgaven, in de bereikte resultaten en in de besteding van de middelen. We kijken hiermee dus terug – we hebben het afgelopen jaar dan ook al veel bereikt – maar zeker ook vooruit naar de komende jaren.

1.1 Leeswijzer

In **hoofdstuk 2 'Opgaven en ontwikkelingen'** geven we een update van onze doelstellingen. Ook schetsen we de stand van de economie en belangrijke ontwikkelingen die van invloed zijn op onze ambities.

Hoe we de economie van Brabant in de komende jaren stimuleren via drie uitvoeringslijnen wordt weergegeven in **hoofdstuk 3 'Rode draad in onze aanpak'**.

In **hoofdstuk 4 'Uitvoering in beeld'** zoomen we in op de voortgang die op de drie uitvoeringslijnen is geboekt, wat we tot op heden hebben bereikt en wat het komende jaar op de planning staat.

Het actuele beeld van de financiële verdeling voor het programma Economie, Kennis & Talentontwikkeling brengen we in beeld in **hoofdstuk 5 'Financiën'**.

In **hoofdstuk 6 'Aanpassingen uitvoeringsagenda'** geven we, tot slot, de (financiële) consequenties voor de begroting en eventuele aanpassingen in de uitvoering weer.

2 Opgaven en ontwikkelingen

2.1 Onze opgaven en doelstellingen

We hebben onszelf de opgave en ambitie gesteld om te werken aan een internationaal concurrerend, innovatieve en duurzame economie. Brabant moet in 2030 tot de top van kennis- en innovatieregio's behoren in Europa en in grote mate circulair zijn. We zetten onze middelen en capaciteit dan ook in op innovaties, initiatieven en projecten die aan de ene kant bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen (missiegedreven) en die aan de andere kant het verdienvermogen van de toekomst van Brabant en Nederland veiligstellen. In een veranderend geopolitiek speelveld – waarin Europa minder afhankelijk wil zijn van andere handelspartners en werelddelen – investeren we mee om onze strategische posities op technologische innovaties, waardenketens, (digitale) infrastructuur en grondstoffen te versterken.

Onze vier doelstellingen:

- **Brabant is een vooraanstaande speler in het Europese innovatiesysteem** 1
- **Brabant heeft internationaal een uitstekende economische concurrentiepositie** 2
- **In de Brabantse samenleving plukt iedereen de vruchten van economisch succes** 3
- **De Brabantse economie is verregaand circulair** 4

Om de economische ambitie van Brabant in 2030 te concretiseren, hebben we vier leidende doelstellingen geformuleerd. Deze doelstellingen staan niet los van elkaar, maar hangen onderling samen. Resultaten en activiteiten binnen de ene doelstelling dragen veelal ook bij aan de andere doelstellingen.

De Brabantse economie is de motor achter vele innovaties. Hiermee maken we in Brabant het verschil. Daarnaast willen we wereldwijd competitief blijven. Verder is het belangrijk dat economische groei en brede welvaart gelijk opgaan en dat iedereen in Brabant er de vruchten van kan plukken. Tot slot doen we er in Brabant veel aan om een verregaande

circulaire economie te scheppen. Dat betekent dat we grondstoffen duurzaam winnen, efficiënt inzetten en hergebruiken.

Bovenstaande doelen maken we meetbaar aan de hand van internationale en nationale benchmarks en de notering van Brabant in vergelijking met andere regio's of provincies in Nederland en Europa. Onze positie in deze indexen is dus afhankelijk van veel factoren. Daarom gaat het ons vooral om de verbetering op een aantal onderliggende indicatoren.

Doelstellingen	Indicatoren	Ontwikkeling
1. Brabant is een vooraanstaande speler in het Europese innovatiesysteem	Brabant staat structureel in de kopgroep van innovatieleiders in Europa. We streven naar een structurele top-15 notering in de Regional Innovation Scoreboard van de Europese Commissie in 2030. Momenteel (laatste meting 2025) bezet Brabant plek 26 met 146,2 punten. (In 2022 was dit plek 25 (139) en in 2021 stonden we nog op plek 36 (137,3)).	Positie 26
2. Brabant heeft internationaal een uitstekende economische concurrentiepositie	Brabant blijft internationaal competitief, in een voortdurend scherper speelveld. We streven naar een top-15 notering in de Regional Competitiveness Index van de Europese Commissie in 2030. Momenteel (2022) staat Brabant op de 4^e positie met 140,6 punten. Dat is een flinke stijging ten opzichte van 2019, toen Brabant nog plek 20 (137,6) bezette	Positie 4
3. In de Brabantse samenleving plukt iedereen de vruchten van economisch succes	We streven ernaar om in 2030 op de CBS-indicatoren voor brede welvaart 'Bbp per hoofd bevolking' en 'Opleidingsniveau' beter of gelijk te scoren ten opzichte van 2020 (startdatum beleidskader) Het Bbp per hoofd van de bevolking in Brabant is in 2023 (laatst bekende cijfer) gestegen tot € 54.500, waar dat in 2020 nog € 49.700 betrof. Het opleidingsniveau is in 2023 ten opzichte van 2020 gestegen. Tegenwoordig heeft in Brabant 31,5% HBO of WO als hoogst behaald onderwijsniveau (in 2020 was dat nog 29,9%). Terwijl hoogst behaald onderwijsniveau van Havo, VWO en MBO2-4 nagenoeg gelijk is gebleven 41,7% in 2023 t.o.v. 42% in 2020.	
4. De Brabantse economie is verregaand circulair	Het gebruik van niet-vernieuwbare grondstoffen is volgens de landelijke afspraken met 50% verminderd. Het Rijk heeft geconcludeerd dat deze indicator erg moeilijk te monitoren is en werkt daarom aan een herziening van deze doelstelling. Als provincie hebben we ook ondervonden dat het meten van grondstofgebruik uitdagend is en daarom volgen we dat traject met interesse. De data die wel beschikbaar is, lijkt te wijzen op een recente daling van grondstofgebruik in Brabant, maar het is niet duidelijk of dat genoeg zal zijn om de doelstelling voor 2030 te halen. Naast onze inspanningen zal daarvoor meer nodig zijn van andere partijen, zoals het Rijk.	

2.2 Inspelen op (nieuwe) ontwikkelingen

Om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen hebben we in de Uitvoeringsagenda aangegeven adaptief te zijn. Sommige ontwikkelingen kunnen een bedreiging zijn voor het succes van onze economie, terwijl andere ontwikkelingen op hun beurt juist kansen bieden. Desalniettemin is de urgentie om onze uitvoering voort te zetten om resultaten te behalen groot.

Onzekere geopolitieke en economische situatie

Nederland – en dat geldt ook voor Brabant – heeft een open en internationaal verbonden economie. Wat er momenteel op het wereldtoneel gebeurt, zet het wereldwijde open economische systeem meer onder druk. De geopolitieke en economische onzekerheid is momenteel historisch groot, aldus De Nederlandse Bank in het halfjaarlijkse rapport over de stabiliteit van Nederlandse financiële instellingen.

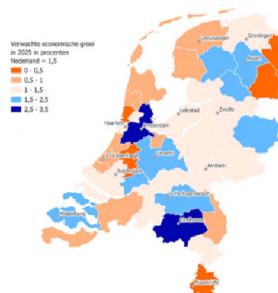
Investeren in (inter)nationale veiligheid

De politieke en maatschappelijke noodzaak om te investeren in onze nationale en internationale veiligheid neemt toe. Hierdoor wordt meer geïnvesteerd in defensie. In Europa (€ 800 miljard) en in Nederland (€ 1,1 miljard), wordt met extra fondsen de groei van het aantal manschappen, materieel en technologieën bekostigd. Technologieën die zowel voor de maatschappij als defensie kunnen worden gebruikt (*dual use*). Als Brabant kunnen we daar een belangrijke bijdrage aan leveren.

Hogere uitgaven aan defensie kunnen de Europese economie een stevige stimulans geven. Voor heel Europa geldt dat een grotere focus op militaire R&D vereist is, stellen Rabobank-economen. De Brabantse kennis, innovaties, producten en diensten is hierbij van meerwaarde.

2.3 De Brabantse economie staat er goed voor

Ondanks alle onzekerheden staat de Brabantse economie er goed voor. Noord-Brabant is in Nederland groeimotor voor banen, bnp en arbeidsproductiviteit. Brabant telt begin 2025 2,66 miljoen inwoners, van wie 1,5 miljoen tot de beroepsbevolking (15-75 jaar) worden gerekend. **Het aantal Brabantse arbeidsplaatsen is in de afgelopen vier jaar toegenomen met 112.000 naar 1,47 miljoen.** Er wordt een bruto regionaal product verdiend van maar liefst € 162 miljard (€ 61.447 per inwoner t.o.v. € 54.671 landelijk), wat neerkomt op 15% van het nationale bruto binnenlands product. Daarmee draagt Noord-Brabant dus voor 1/7^e deel bij aan de ontwikkeling van de Nederlandse economie.

2,7 mln inwoners
1,5 mln beroepsbevolking

€ 162 mld Bruto Regionaal
Product verdiend (**15%** van BBP)
€ 61.447 per inwoner

€ 72 Arbeidsproductiviteit per uur in
2023. In 2016 betrof dat nog **€ 55**

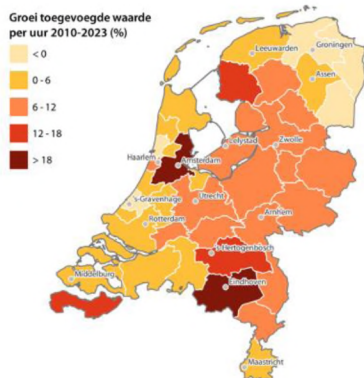

31,5% HBO/WO als hoogst
behaald onderwijsniveau

7,9% van het aantal startups
groeit succesvol door naar scale-up

Rabobank verwacht voor Brainport Eindhoven een economische groei van 2,9% in 2025. **Onzekerheden voor deze voorspellingen zijn wel groot, doordat de hoogtechnologische industrie relatief gevoelig is voor internationale handelontwikkelingen en geopolitieke spanningen.** Ook de economie van Noordoost-Brabant groeit naar verwachting meer dan het landelijke gemiddelde.

De Brabantse economie staat voor de dubbele uitdaging om de (arbeids)productiviteit te verhogen én tegelijkertijd duurzamer te worden. Zonder deze aan elkaar te verbinden is onze economie minder toekomstbestendig. **Rabobank berekende in juli jongstleden dat regio Brainport Eindhoven beide weet te combineren en daardoor een hoog duurzaam verdienvermogen heeft.**

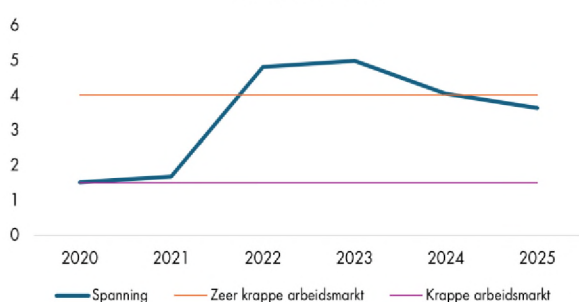
Ook Midden-Brabant behoort tot de koplopers en loopt met name voorop in de transitie naar een duurzame en

inclusieve economie. In Noordoost-Brabant loopt deze transitie wat achter – het kent relatief weinig koplopers en veel achterblijvers – tegelijkertijd kende de regio in de afgelopen jaren een sterke productiviteitsgroei. West-Brabant heeft op haar beurt ook weinig koplopers, maar juist ook weinig achterblijvers in de transitie en kent het tevens nog een opgave om de productiviteit te verhogen. We blijven aandacht houden voor de toekomstbestendigheid van onze Brabantse regio's en economie.

Weliswaar groeide de arbeidsproductiviteit in Nederland – en in Brabant – in de periode 2020-2023 sneller dan in de jaren ervoor, in de afgelopen tien jaar is de productiviteit steeds langzamer gaan groeien. Dat betekent dat de economische vooruitgang kan vertragen. Investerings in Leven Lang Ontwikkelen tijdens het werkzame leven en toepassingen van nieuwe technologieën kan deze trend doorbreken. Daar zetten we in Brabant al vol op in. In 2023 bedroeg de gemiddelde arbeidsproductiviteit per uur in Noord-Brabant in ieder geval € 72.

Spanningsindicator Brabantse arbeidsmarkt

De krapte op de arbeidsmarkt is nog steeds erg groot. Volgens het UWV zijn er in Brabant 250 beroepen waar grote vraag naar is. Het tekort is vooral nijpend in de zorg, techniek, zakelijke dienstverlening, ICT en bouw. **Wel blijft naar verwachting de gemiddelde arbeidsparticipatie op peil, ondanks de vergrijzing. Dat heeft vooral te maken met de sterke stijging van de participatie onder de 60-plussers.**

Innovatieve start- en scale-ups zijn belangrijk voor de (deel)oplossingen van morgen. We kennen in Brabant maar liefst 674 startups. Een derde deel daarvan heeft ondersteuning dan wel financiering ontvangen van met name Braventure, de BOM en Brabant Startup Fonds. Onder ondersteuning verstaan we deelname van startups in het volgen van het *Startup Readiness Programma* dan wel de *AI Pitch Competition*, uitgevoerd door Braventure/BOM. **Daarnaast blijkt dat 7,9% van het aantal startups succesvol doorgroeit naar scale-up.**

Ondersteuning en financiering Brabantse startups

3 Rode draad in onze aanpak

Versterking van de regionale economie is onze kerntaak als provincie. We stimuleren de ontwikkeling naar een sterke, toekomstbestendige en concurrerende economie door een combinatie van generiek economisch (randvoorwaardelijk) beleid en specifiek kennis- en innovatiebeleid. Dat doen we onder meer door investeringen in het vestigingsklimaat, de innovatie- en kennisinfrastructuur, werklocaties, aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en circulariteit in de maakindustrie. We zetten zodoende de komende jaren in op voldoende ruimte voor hoogwaardige bedrijvigheid; het ontwikkelen, benutten en behouden van talent; het vergroten van de arbeidsproductiviteit; stimulering van doorbraken en toepassingen van nieuwe technologieën; verbetering van het ecosysteem voor start- en scale-ups; vermindering van gebruik van primaire grondstoffen en verhoging van de datamaturiteit van het midden- en kleinbedrijf. De innovatiecoalities zijn daarin een sleutelfactor: samenwerkingsverbanden tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden om een specifieke technologische of maatschappelijke uitdaging aan te pakken.

Onze drie uitvoeringslijnen uit onze uitvoeringsagenda geven weer wat we de komende jaren willen bereiken en hoe we dat gaan vormgeven. Deze drie uitvoeringslijnen zijn:

- I. Ruimte en randvoorwaarden voor de Brabantse economie
- II. Innovaties voor een betere toekomst
- III. Naar een data-gedreven en circulaire economie

Uitvoeringslijn I Ruimte en randvoorwaarden voor de Brabantse economie

Voor een duurzame, concurrerende en welvarende economie is het belangrijk dat de basis op orde is. We willen dat het Brabants vestigingsklimaat stabiel en aantrekkelijk blijft in de toekomst. Met economische structuurversterking spannen we ons daarvoor in.

Wat hebben we in 2027 bereikt?

1. We hebben ingespeeld op uitdagingen en belemmeringen voor het Brabantse vestigingsklimaat.
2. Er is ruimte voor hoogwaardige economische bedrijvigheid.
3. We hebben onze inzet en strategie voor campussen en strategische locaties voor innovatie aangescherpt en de samenwerking daartussen versterkt.
4. We hebben voldoende talent op alle niveaus ontwikkeld, benut en behouden voor Brabant.
5. De arbeidsproductiviteit in Brabant is verhoogd.
6. De welvaartsniveaus in alle Brabantse regio's is verhoogd door de kracht van de ene regio te verbinden aan de andere regio.

Uitvoeringslijn II Innovaties voor een betere toekomst

Als provincie willen we de positie van Brabant als dé innovatieregio van Nederland behouden en verder uitbouwen via ons strategisch innovatie- en technologiebeleid. We zetten in op start- en scale-ups en (sleutel)technologieën die aan de ene kant oplossingen bieden voor maatschappelijke opgaven en transities versnellen, en aan de andere kant het verdienvermogen van morgen veiligstellen.

Wat hebben we in 2027 bereikt?

1. We hebben een verbeterd en up-to-date instrumentarium voor het ondersteunen en financieren van innovatieve start- en scale-ups.
2. Het stuwende Brabantse mkb is gestimuleerd en gefaciliteerd om meer innovatieve producten op de markt te brengen die bijdragen aan (een van de) vijf missies of de ontwikkeling van sleuteltechnologieën.
3. We hebben technologische doorbraken en toepassingen van nieuwe technologieën gestimuleerd en gefaciliteerd ten behoeve van de missies door de ontwikkeling van nieuwe en de uitbouw van bestaande Brabantse innovatiecoalities.
4. We hebben de (door)ontwikkeling van sleuteltechnologieën aangemoedigd.

Uitvoeringslijn III Naar een data-gedreven en circulaire economie

In het Beleidskader Economie 2030 hebben we digitalisering en circulariteit als versnellingsopgaven geformuleerd. Deze thema's zijn inmiddels doorgegroeid naar integrale onderdelen van ons beleid en zodoende zetten we in op de transitie naar een data-gedreven en een circulaire economie.

Wat hebben we in 2027 bereikt?

1. We hebben nieuwe innovatieve ontwikkelingen op het gebied van datatechnologie en innovatieve toepassingen zijn opgestart.
2. We hebben het fundament van de Brabantse data-economie versterkt, door inzet op de datamaturiteit van het stuwend mkb, het opleiden en behouden van datatalent, het verbeteren van de digitale infrastructuur en het verhogen van onze cyberweerbaarheid.
3. We hebben het gebruik van primaire grondstoffen gereduceerd op de volgende vijf thema's: maakindustrie, bouw en infrastructuur, groene grondstoffen, kunststoffen en consumptiegoederen.
4. We hebben het belang van een circulaire economie en circulaire bedrijfsvoering onder de aandacht gebracht bij ondernemers en Brabanders.

4 Uitvoering in beeld

In dit hoofdstuk brengen we onze uitvoering in beeld. We zoomen in op de voortgang die op de drie uitvoeringslijnen is geboekt op basis van de bijbehorende prestaties en in de Uitvoeringsagenda genoemde output-indicatoren. Daarbij brengen we in beeld wat we tot op heden hebben bereikt en geven we een doorkijk wat we in het najaar van 2025 en in 2026 gaan doen. Waar we daadwerkelijk een cijfer (percentage, aantal, etc.) kunnen noemen bij de voortgang zullen we dat doen.

Met prestatieschuiven brengen we in beeld of we op koers liggen. Daarbij hanteren we de volgende indeling:

We liggen op koers, de uitvoering verloopt volgens planning of de prestatie is succesvol behaald

De voortgang van de uitvoering stagneert of er is risico op vertraging

We lopen achter op de planning of we hebben ander gemaakt

4.1 Uitvoeringslijn I Ruimte en randvoorwaarden Brabantse economie

Wat hebben we tot op heden bereikt? (t/m juli 2025)

De positieve resultaten van het pilotproject **Brabant Migratie Informatie Punt (BMIP)** hebben dit jaar geleid tot voortijdige structurele uitrol door het Rijk in de rest van Nederland (via de zogenaamde WorkinNL punten). Daarmee hebben we in Brabant als koploper onze dienstverlening en informatievoorziening voor EU-arbeidsmigranten met betrekking tot werken, wonen en leven geoptimaliseerd. Ook zijn we partner in tal van Europese projecten op gebied van arbeidsmarkt, kennis en onderwijs, welke de (grensoverschrijdende) arbeidsmarkt verbeteren en verduurzamen, verbinding onderwijs en arbeidsmarkt versterken en (om en bij)scholing van werkenden en werkzoekenden stimuleren.

In december 2024 heeft het **Brabants Besten** netwerk haar 10-jarig jubileum gevierd tijdens een ondernemerscongres. Via dit netwerk blijven we inzichten delen met Brabantse mkb'ers. Met de **PACT Brabant** partners (waaronder onderwijsinstellingen, UWV, sociale partners en gemeenten) is gewerkt aan actieplannen voor de thema's leven lang ontwikkelen, arbeidsproductiviteit en jong talent. Op deze manier wordt een vervolg gegeven aan het stimuleren van het oplossen van arbeidsmarktvraagstukken en is een nieuwe wijze van financiering voor de arbeidsmarktregio's ontwikkeld.

Daarnaast ondersteunen we met een subsidiefonds voor de komende vijf jaar studententeams van mbo-, hbo- en wo-studenten via de **Brabantse Ondersteunende Organisatie Studententeams (BOOST)**, met als uitgangspunt dat deze teams toegankelijk zijn voor alle studenten in Brabant. In de eerste ronde hebben

al negen studententeams financiering ontvangen voor hun innovatieve projecten. Tevens dragen we als partner van de **TU/e Contest** en **Tilburg University Challenge** bij aan talentontwikkeling en het stimuleren van ondernemerschap rondom maatschappelijke uitdagingen.

In het voorjaar van 2025 hebben we de derde editie van de succesvolle **Onderwijs-Arbeidsmarkttop** mede mogelijk gemaakt en mee georganiseerd. Tijdens de bijeenkomst werden onder andere bestuurders uit het onderwijs, bedrijfsleven en de overheid uitgedaagd om keuzes te maken, verantwoordelijkheid te nemen en samen te bouwen aan een veerkrachtige, toekomstbestendige arbeidsmarktregio.

We hebben meegewerkt en steun verleend aan de opening van de **B'GAME Incubator** in Breda, dat zich richt op de game-industrie. B'GAME geeft startende en gevestigde game-ontwikkelaars de kans om hun ideeën te laten groeien, financiering op te halen en producten naar de markt te brengen. Door de nauwe samenwerking tussen onderwijs, overheid en bedrijfsleven ontstaan hier nieuwe kansen voor jong talent in Brabant – binnen én buiten de gamesector. Technologieën zoals VR en AR vinden hun weg, al dan niet via serious games, naar de zorg, veiligheid, logistiek en onderwijs.

We hebben een integraal **Afwegingskader verstedelijking** opgesteld, dat voor intern gebruik dient als onderlegger voor provinciale inzet bij gebiedsontwikkelingen en werklocaties, waaronder campussen.

We hebben in de afgelopen periode het **Brabantse netwerk van campusorganisaties** versterkt. De focus is meer gericht op campussen van nationaal belang. Hierdoor kan kennis en ervaring worden uitgewisseld en samen aan business development worden gedaan. Voor hybride leeromgevingen is een ander netwerk groeiende, het door ons opgezette **Brabantse Lerend Netwerk Hybride Leeromgevingen**. We hebben met dertig vertegenwoordigers vanuit onderwijsinstellingen en hybride leeromgevingen een aantal verrijkende bijeenkomsten gehad.

Voortgang

Ruimte en randvoorwaarden voor de Brabantse economie			
	Prestatie	Indicator	Voortgang
A	Inspelen op uitdagingen en belemmeringen voor het Brabantse Vestigingsklimaat	In 2027 hebben we voor drie schaarse-vraagstukken strategische perspectieven ontwikkeld en geïmplementeerd.	2/3
B	We geven ruimte aan hoogwaardige economische ontwikkeling	In 2027 hebben we een ruimtelijk economisch perspectief opgesteld i.s.m. het programma Wonen Werken Leefomgeving.	80%
C	Meer gerichte inzet op campussen en strategische locaties voor innovatie	In 2027 hebben we een afwegingskader ontwikkeld om gericht in te zetten op campussen en strategische locaties voor innovatie.	100%
D	Voldoende en ontwikkeld talent voor de grote opgaven van Brabant	In 2027 hebben we onze aanpak om afgestudeerden te behouden voor het Brabantse mkb in tekortsectoren herijkt en geïmplementeerd.	
E	Verhogen van de arbeidsparticipatie	In 2027 hebben we diverse projecten opgewerkt en gestimuleerd om arbeidsparticipatie te verhogen.	

F	Innovatie voor een hogere arbeidsproductiviteit	Samen met onze partners hebben we innovatieprojecten opgewerkt om de groei van de arbeidsproductiviteit te stimuleren.	
G	Kracht van de ene regio verbinden aan de kracht van de andere regio	In 2027 hebben we met de regio's afspraken gemaakt en een aanpak ontwikkeld die ervoor zorgt dat we meer hoogwaardige industrie voor Brabant behouden.	

Toelichting voortgang

A	Er wordt gewerkt aan een schaarste-perspectief voor ruimte. Daarmee kunnen we sterker sturen op het aantrekken en behouden van hoogwaardige bedrijvigheid met toegevoegde waarde voor Brabant. Deze wordt in het najaar van 2025 opgeleverd. Daarnaast hebben we samen met andere provinciale programma's aan een economisch perspectief op de stikstofopgave gewerkt. Doel hiervan is om inzichtelijk te maken welke economische activiteiten en sectoren we in Brabant willen behouden en versterken binnen de stikstofopgave en hoe stikstofruimte kan bijdragen aan brede welvaart, verduurzaming en toekomstig verdienvermogen van Brabant. Hiermee wordt geborgd dat economische belangen, innovatie en transitieopgaven integraal worden meegenomen in de gebiedsgerichte stikstofaanpak. Afgelopen periode is dit perspectief ingebracht in de BOS 2.0. Een derde strategisch perspectief moet nog worden opgestart.
B	Op basis van een eerdere verkenning werken we momenteel aan een Ruimtelijk-Economisch Handelingsperspectief (REH). Waardevolle aanbevelingen uit het in mei verschenen advies van BrabantAdvies over 'Regionale Meerwaarde' worden daarin meegenomen, zoals de behoefte aan eenduidige kaders richting gemeenten en meer strategische sturing op voor Brabant belangrijke waardenketens. Hiermee geven we richting aan regio-overstijgende keuzes en de eventuele extra ruimtevraag die voortkomt uit beleidskeuzes en economische transitie. Het REH wordt in het najaar 2025 opgeleverd.
C	Het afwegingskader voor verstedelijking, waar ook campussen en strategische locaties voor innovatie vallen, is vastgesteld en in gebruik genomen om tot een zorgvuldige afweging te komen over de rol en inzet van de provincie bij zowel bestaande als nieuwe ontwikkelingen. Het is een kader voor intern gebruik.
D	De aanpak om afgestudeerden te behouden voor het Brabantse mkb in tekortsectoren wordt momenteel herijkt. Deze wordt in het najaar van 2025 verwacht. Aangezien de krapte op de arbeidsmarkt nog steeds erg groot is (ook al is deze in het voorjaar licht afgenomen), hebben we de voortgang op "oranje" gezet. Wel liggen we op koers voor wat betreft onze provinciale prestatie.
E	Een belangrijk onderdeel van het opgerichte netwerk van Brabants Besten is inclusief ondernemen, waarbij ingezet wordt om mensen met onbenut potentieel (talent dat nog niet tot zijn recht komt op de arbeidsmarkt) in dienst te nemen. Bovendien zijn we lid geworden van de academische werkplaats inclusieve arbeidsmarkt, waar we samen met Tilburg University projecten opwerken rondom arbeidsparticipatie. Daarnaast werken we samen met o.a. Avans Hogeschool aan een plan om zogenaamde NEET-jongeren (Jongeren niet in opleiding en niet werkzaam) via maatgerichte leerroutes en coaching te activeren. Door arbeidsmarktdata te combineren met inzichten in welzijn en talentontwikkeling, willen we deze jongeren helpen hun weg (terug) te vinden naar werk of onderwijs. We werken zodoende hard aan onze prestatie, maar daarmee is de prestatie nog niet voltooid. De gemiddelde arbeidsparticipatie blijft naar verwachting

	wel op peil de komende jaren, ondanks de vergrijzing. Dat heeft vooral te maken met de sterke stijging van de participatie onder 60-plussers.
F	Met de BOM en de regionale triple-helixorganisaties hebben we in de afgelopen periode projecten ondersteund om gericht meer slimme technologieën toe te passen in bedrijfsprocessen, waar weinig tot geen personeel voor te vinden is. Met digitalisering, robotisering en automatisering is minder personeel nodig om hetzelfde of zelfs meer werk te verzetten, waardoor de arbeidsproductiviteit wordt vergroot. Daartoe zijn onder andere Breda Robotics en het Slimmer Werken-programma in Midden-Brabant (dat collectieve, kosteloze ondersteuning biedt aan het mkb) ondersteund. Daarnaast is met de partners binnen PACT Brabant (onderwijsinstellingen, UWV, sociale partners en gemeenten) gewerkt aan een actieplan voor arbeidsproductiviteit dat in het najaar wordt opgeleverd. Ondanks dat de arbeidsproductiviteitsgroei stagneert is deze in de afgelopen 7 jaar wel flink gestegen (gemiddelde arbeidsproductiviteit per uur in Noord Brabant in 2023 € 72 ten opzichte van € 55 in 2016).
G	We werken samen met de BOM en de regionale triple helixorganisaties aan een gezamenlijke Brabantse agenda, waarbij we de kracht van de ene regio verbinden met de andere. De bij uitvoeringslijn III 'Naar een data-gedreven en circulaire economie' genoemde uitrol van Brabant Coaches is een goed voorbeeld van deze verbinding en samenwerking. Hetzelfde geldt voor de verbinding op gebied van de Scale-Up Plant Brabant, defensie- en Brabantbrede semicon-samenwerking. Er wordt gewerkt aan de doorontwikkeling van een gezamenlijke agenda van de provincie, BOM en triple helixorganisaties.

Wat gaan we nog doen in 2025, 2026 en 2027?

We zetten in op **één Brabantse Human Capital Agenda**; we pleiten een Brabant-brede benadering; een sociaaleconomisch verhaal waarin Brabants talent centraal staat zonder elkaar te beconcurreren.

Via het **MKB Traineeship** koppelen we afstudeerders aan het Brabantse mkb. In de tweede helft van 2025 en in 2026 wordt voortgebouwd op de nieuwe basis van **PACT Brabant** en worden nieuwe plannen uitgevoerd. Hiermee blijft PACT Brabant een verbindende kracht in het aanpakken van regionale arbeidsmarktvraagstukken. Via het **Kennispace Hoger Onderwijs (HO)** wordt een gerichte impuls gegeven aan drie thema's: Leven Lang Ontwikkelen, Impact Ondernemen en het versterken van de Kennisinfrastuur. We werken verder aan een nieuwe koers voor het Kennispace HO en bouwen we aan een onderwijsnetwerk dat vraagstukken uit de provincie verbindt aan kennis, onderzoek en talent in het hoger onderwijs.

Op basis van een eerdere verkenning werken we momenteel aan een **Ruimtelijk-Economisch Handelingsperspectief (REH)**, waarmee we sterker kunnen sturen op het aantrekken en behouden van hoogwaardige bedrijvigheid met toegevoegde waarde voor Brabant. Denk aan aspecten als arbeidsproductiviteit, research & development, duurzaamheid en circulariteit. Hiermee geven we richting aan regio-overstijgende keuzes en de eventuele extra ruimtevraag die voortkomt uit beleidskeuzes en economische transities.

Ook de komende periode zijn we nauw betrokken bij de verdere campus ontwikkeling van **Business Park Aviolanda (BPA)** in Woensdrecht en **Pivot Park** in Oss.

4.2 Uitvoeringslijn II Innovaties voor een betere toekomst

Wat hebben we tot op heden bereikt? (t/m juli 2025)

Net als in voorgaande jaren hebben we ook sinds de vaststelling van de Uitvoeringsagenda EKT 2024-2027 een aantal van innovatiecoalities gelanceerd of uitgebouwd. Zo verstevigen we met de **IC Waterstof** onze positie als voorloper in duurzame energietechnologie. Daarnaast investeren we stevig in de doorontwikkeling van **gesmolten zout reactoren**. Hiervoor wordt met een consortium gewerkt aan een testfaciliteit op de High Tech Campus.

Innovatiecoalitie Waterstof

Brabant zet vol in op duurzame energie. Eén daarvan is waterstof. Het voordeel van waterstof is dat je het kunt opslaan en gebruiken wanneer nodig. Het kan fossiele brandstoffen vervangen, bijvoorbeeld in schoon vervoer, energieopslag en gebruikt worden als brandstof voor de industrie.

Zeven clusters van bedrijven en kennisinstellingen werken samen met de provincie en de BOM binnen de Innovatiecoalitie Waterstof om deze ontwikkeling te versnellen. De provincie investeert ruim €3 miljoen in baanbrekende innovaties en het versterken van het (Brabantse) ecosysteem voor waterstoftechnologie. Zo ontwikkelt bijvoorbeeld TNO Holst Centre een nieuwe elektrolyser, komt Adsensys met een mobiel waterstofproductie- en vulstation dat op verschillende plekken flexibel ingezet kan worden, ontwikkelt en test VDL een eerste type membraan voor een efficiëntere elektrolyser en ontwikkelt Fluidwell een geoptimaliseerd elektrolyser ontwerp en testcel met een hogere betrouwbaarheid, levensduur en met beperking van kritieke/vervuilende materialen.

De tweede ontwikkellijn van de IC Waterstof is de Human Capital agenda, dat zich richt op het creëren van kansen voor en het ontwikkelen van nieuw waterstof-talent in een uniek onderwijsprogramma van de gezamenlijke Brabantse opleidingspartners (mbo/hbo/wo). In het programma wordt intensief samengewerkt met de keten van waterstofbedrijven en andere ecosysteem-partners. Op die manier geven we vorm aan de noodzakelijke technologische waterstofkennis en -expertise van morgen. De agenda wordt in de tweede helft van 2025 verwacht.

Verder bundelen we samen met REWIN, de BOM en andere partners de krachten om Brabant te laten uitgroeien tot de plek voor plantaardige voedselinnovatie in Europa via de **IC Scale-Up Plant**. We versterken daarvoor de samenwerking tussen vier Brabantse fieldlabs: Food Tech Brainport, Green Proteïne Excellence Center (GPEC), Delta Agrifood Business (DAB) en Side Stream Innovation Valley. We investeren in apparatuur waarmee bedrijven plantaardige ingrediënten kunnen maken en testen. Ook starten we opleidingen over voeding en procestechnologie, zodat er genoeg goed opgeleide mensen beschikbaar zijn. Startups en kleine bedrijven kunnen gebruikmaken van speciale regelingen, zoals vouchers, om hun ideeën verder te ontwikkelen. Ook hebben we cofinanciering verstrekt ten behoeve van de uitvoering van het Interreg-project '**Step4NAM's**' (STEP up the use of New Approach Methodologies) aan de BOM, dat zich richt op het bevorderen van nieuwe benaderingsmethoden ter vervanging van dierproeven bij de ontwikkeling van geneesmiddelen en medische technologie.

Met **BITS** (Brainport Innovation and Technology for Security) brengen we in Brabant al het aanbod van innovatieve bedrijven en de innovatiebehoefte van Defensie samen. Het gaat hier om zogenaamde dual use innovaties, zoals op gebied van cybersecurity, AI, sensoren, data-analyse en onbemande systemen.

Als uitwerking van de **IC Connected Cooperative Automated Mobility** is afgelopen jaar het onderzoekscentrum MARQ geopend op de Automotive Campus in Helmond door TNO, de provincie Noord-Brabant en de gemeente Helmond. MARQ beschikt over verschillende testfaciliteiten voor het ontwikkelen en valideren van nieuwe mobiliteitstechnologie, zoals een dynamische rijsimulator, voertuiglabs, hardware- en software simulatie-opstellingen, en digital twins om de impact van mobiliteitsmaatregelen op steden te visualiseren.

In de afgelopen periode zijn ook inkomende en uitgaande missies van waarde geweest bij het vormen en uitbouwen van internationale netwerken en samenwerkingen die van belang zijn voor onze Brabantse innovatie-ecosystemen en bedrijven. Denk hierbij aan de **Brabant Innovation Days (BID)** in Japan, met als thema: *Accelerating Tomorrow's Technologies Today: The Impact of AI, Flexible Electronics, and Integrated Photonics*. Een bezoek door de Zuid-Koreaanse regio **Gyeonggi**, waarbij een Memorandum of Understanding (MoU) is ondertekend ten behoeve van het intensiveren van de samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen uit de beide regio's. Maar ook een bezoek aan deze regio met Brabantse bedrijven en kennisinstellingen en de BOM, waarbij verbindingen zijn gelegd op het gebied van semicon en batterijtechnologie met potentiële Koreaanse partners. En zeer recent de **Brabant-dag** georganiseerd met Vlaams-Brabant, waarbij ditmaal 'duurzame, economische groei in een schaarse leefomgeving' centraal stond.

Verder hebben we met het ministerie van Economische Zaken van **Baden-Württemberg** een MoU ondertekend, dat onze langdurige samenwerking officieel bezegelt op het gebied van onder andere waterstoftechnologieën, batterijtechnologie en life sciences tussen Duitse en Brabantse bedrijven, onderzoeksinstituten en publieke stakeholders. Ook heeft een **uitgaande missie plaatsgevonden** naar Singapore met PhotonDelta en naar de Automatica beurs (op zorgrobotica) in München. Tevens hebben we de Europese interregionale samenwerking rond innovatieve projecten gestimuleerd en gefinancierd via '**VInnovate**' (opgesteld door regio's binnen het *Vanguard Initiative*; een alliantie van de meest geavanceerde industriële regio's in Europa), en hebben al drie Brabantse bedrijven daadwerkelijk subsidie ontvangen.

Voortgang

Innovaties voor een betere toekomst			
	Prestatie	Indicator	Voortgang
A	Verbeteren van het ecosysteem van startups en scale-ups.	De conversieratio (het percentage start-ups dat succesvol doorgroeit naar scale-up) is verhoogd van 5% naar 10% (van het totaal aantal start-ups) in 2030.	7,9%/10%
B	Stimuleren en faciliteren van vernieuwing door het innovatieve MKB.	We ondersteunen per jaar 200 kleine of middelgrote MKB'ers (op basis van de MIT-regeling samen met het rijk) die werken aan innovatie voor nieuwe producten, diensten of productieprocessen.	168/200
C	Stimuleren van doorbraken en toepassingen van nieuwe technologieën via Brabantse coalities.	In 2027 hebben we voor alle missies technologische doorbraken en toepassingen (mede) mogelijk gemaakt.	2/5
D	Ondersteuning ontwikkelingen Brabantse sleuteltechnologieën.	In 2027 zijn 3 projecten om hightech productieketens toekomstbestendig te maken, mogelijk gemaakt.	0/3

E	We organiseren internationale innovatie-samenwerkingen	We betrekken per jaar 100 bedrijven en kennisinstellingen actief bij de door ons georganiseerde internationale ontmoetingen.	50/100
F	Bijdrage aan Beleidskader Gezondheid 2030.	In deze bestuursperiode worden er minimaal 3 projecten gericht op innovatie in de zorg en/of preventie opgestart en/of uitgevoerd.	2/3

Toelichting voortgang	
A	De huidige conversieratio, is 7,9 procent. Deze ratio is met name toegenomen doordat meer startups gefinancierd zijn met minimaal 10 miljoen euro dan het geval was op 1 januari 2024. Voorbeelden hiervan zijn Sirius Medical (in 2025), LionVolt en Axelera AI (beide in 2024). In Sirius Medical en LionVolt hebben het Brabant Startup Fonds (BSF) en de BOM geïnvesteerd.
B	Voor 2025 is voor MIT Haalbaarheids-projecten de verwachting dat er 168 projecten worden ondersteund. T.a.v. MIT R&D-projecten: de openstelling heeft een looptijd t/m 16 september 2025. Bij schrijven van deze rapportage is dus nog niet bekend hoeveel aanvragen er worden ingediend. Het Rijk overweegt vanaf 2026 te bezuinigen op deze (R&D-)regeling. Als dit doorgaat, zal dit vermoedelijk effect hebben op het kunnen behalen van onze doelstelling.
C	Voor 2025 hebben we gesteld om voor 2 missies technologische doorbraken en nieuwe toepassingen mogelijk te maken met nieuwe innovatiecoalities (IC). De verdieping van de IC 'Nucleaire energie voor de toekomst' is gerealiseerd met het project PROMOSA (Pilot for supporting Molten Salt technology demonstration). Verder verstevigen we met de IC Waterstof onze positie als voorloper in duurzame energietechnologie, samen met bedrijven, kennisinstellingen en de BOM.
D	De afgelopen maanden zijn de beoogde IC's Circular Semicon en Toekomstbestendige hightech productieketens verkend met een breed netwerk aan partijen in de halfgeleidersindustrie. Bijvoorbeeld op gebied van nieuwe materialen en slimme ontwerpen, zoals packaging en advanced manufacturing. Deze coalities worden momenteel uitgewerkt in projectplannen. We zien daarbij het ChipNL-programma als een belangrijke economische en maatschappelijke vehikel.
E	In de eerste helft van het jaar zijn ongeveer 50 bedrijven, kennisinstellingen en organisaties actief betrokken en gezien de geplande activiteiten in tweede helft van 2025, wordt het aantal van 100 partners, die actief betrokken zijn, naar verwachting wel gerealiseerd.
F	De inzet vanuit het programma EKT is gericht op het stimuleren van innovaties in de zorg, met als doel gezondheid op langere termijn te verbeteren. De effecten zijn weliswaar doorgaans pas na verloop van tijd zichtbaar en laten zich niet altijd direct vertalen in klassieke gezondheidsuitkomsten. Wel kunnen we het aantal gerealiseerde projecten en interventies verantwoorden die bijdragen aan betere zorg en gezondheid in Brabant. Dat doen we onder meer via de innovatiecoalities regeneratieve geneeskunde (regmed), waarbinnen we ook het Smart Biomaterials Consortium door ontwikkelen, en medische technologie (medtech), waarvoor in 2025 nog een Masterplan wordt verwacht. Daarnaast werken we aan de ontwikkeling van gezondheidshubs, werken we mee aan Step4NAM's (waarbinnen nieuwe technieken worden ontwikkeld om dierproeven te vervangen) en stimuleren we innovaties rondom medicijnontwikkeling door aandeelhouderschap en ondersteuning van de doorontwikkeling van Pivot Park. Met datadeelprojecten ihkv BrabantRing werken we aan goede, snelle en veilige zorg op afstand.

Wat gaan we nog doen in 2025, 2026 en 2027?

We gaan samen met het Medtech-cluster verder met de uitvoering van het **Masterplan Medische technologie (Medtech)** om het ecosysteem structureel te versterken. Er worden projecten uitgewerkt op gebied van onder meer patches, robotica en AI, die naar verwachting zullen leiden tot nieuwe product-marktcombinaties in de toekomst. Daarnaast stimuleren we de ontwikkeling van het Smart BioMaterials Consortium (SBMC) ten behoeve van een sterk regeneratieve geneeskunde-sector (**IC RegMed**) en werken we aan een valorisatie- en incubatorprogramma voor medicijnontwikkeling en -ontdekking binnen de **Life sciences**, waarin Pivot Park een belangrijke rol speelt.

We gaan verder met de projectplannen voor de nieuwe **IC's Circular Semicon** en **Toekomstbestendige hightech productieketens**. Dit richt zich op een breed netwerk aan partijen binnen de halfgeleidersindustrie op gebied van o.a. packaging en advanced manufacturing. We blijven met partners (zoals Holst Centre, TU/e en TNO) werken aan het Brabantse batterijtechnologiecluster en bekijken mogelijkheden voor opschaling binnen de **IC Batterij voor de Toekomst**. Een mooi resultaat is het feit dat het Open Battery Industrialization Center (OBIC) in 2024 een positief advies kreeg van het Battery Competence Cluster NL (BCC-NL) en RvO om zich te vestigen in Brabant, met als voorkeurslocatie de Automotive Campus in Helmond. We gaan verder aan de slag met het versterken van het Brabantse defensie-ecosysteem door het voortbouwen op de strategische samenwerking met Defensie (BITS, MINDBase, F-35-stuurgroep), het ontwikkelen van fieldlabs (CAMPIONE, AMICI) en de ontwikkeling, opschaling en toepassing van (dual use) defensie-innovaties.

Komende periode wordt ook internationaal aan innovatiesamenwerkingen gewerkt op verschillende thema's. Er zullen **uitgaande missies** plaatsvinden met Brabantse partners naar onder meer de World Expo in Japan (gezondheidsinnovatie en digitalisering), Zweden (AI in health), de Food Ingredients beurs in Parijs (ogv eiwittransitie) en de Medica-beurs in Düsseldorf.

Tevens bereiden we ons nadrukkelijk voor op het Meerjarig Financieel Kader van de Europese Unie en de nieuwe Europese programmaperiode van OPZuid om kansen voor Brabant te verzilveren. Daarnaast leveren we commentaar en input op de plannen voor het nieuwe European Competitiveness Fund (ECF).

4.3 Uitvoeringslijn III Naar een data-gedreven en circulaire economie

Wat hebben we tot op heden bereikt? (t/m juli 2025)

De provincie is samen met Brabantse gemeenten, de BOM en de triple-helixorganisaties gestart met zogenaamde **Brabant Coaches**, die ondersteuning bieden aan ondernemers op een breed terrein van digitalisering en AI tot circulair ondernemen, cyberweerbaarheid tot arbeidsproductiviteit. Op deze manier versterken ze de positie van het Brabantse mkb, ook internationaal, en ondersteunen ze bij actuele uitdagingen.

Daarnaast hebben we tijdens de AI Summit Brainport met de BOM, Tilburg University en TU/e een intentieverklaring ondertekend om te verkennen hoe geavanceerde rekenkracht van de hoogste kwaliteit, zogenaamde **supercomputing-faciliteiten** (of high performance computing), aangeboden kan worden aan Brabantse bedrijven en instellingen. Het biedt aan hen de rekenkracht die essentieel is om complexe problemen op te lossen en technologische doorbraken te realiseren, zoals onderzoek naar kanker, oplossen van netcongestie of inzet van autonome robotica. Tevens hebben we subsidie verleend aan Braventure voor de organisatie van de zogenaamde **AI-Challenge** (AI Pitch Competition), waar een breed scala aan AI-

oplossingen onder de aandacht is gebracht, van gezondheidszorg en energietransitie tot het versterken van democratie.

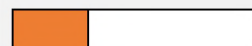
We hebben (opnieuw) subsidie beschikbaar gesteld voor **doorbraakprojecten met ingrijpende impact op de transitie van een lineaire naar een circulaire economie**, binnen de thema's maakindustrie, bouw & infrastructuur, van fossiele naar hernieuwbare grondstoffen en verminderen van het gebruik van kunststoffen en consumptiegoederen. Daarnaast is in opdracht van de provincie Noord-Brabant en de BOM een **Routekaart Remanufacturing** opgesteld en uitgegeven via het **Circular Value Center** (een platform, op initiatief van eveneens de provincie en de BOM, van partijen dat actief is in het bevorderen van circulariteit in de maakindustrie, met partners zoals FME, Metaalunie, Mikrocentrum, Fontys, TU/e en Brainport Industries).

Verder hebben we deelgenomen aan de **Week van de circulaire economie** en de **Dag van de Reparatie** en een partnerbijeenkomst voor **Brabant Onderneemt Circulair** georganiseerd. Ook hebben we dit jaar de **De Gouden Cirkel**, een aanmoedigingsprijs voor bedrijven of organisaties die de toon zetten op het gebied van circulair ondernemen, uitgereikt aan het bedrijf Neways. Tot slot, hebben we een aanzet gemaakt voor het ontwikkelen van een dashboard CE en wordt samengewerkt met andere provincies aan de Provinciale CE Monitor (PCEM2025).

Voortgang

Naar een data-gedreven en circulaire economie			
	Prestatie	Indicator	Voortgang
A	Nieuwe datatechnologie en inzet van datatechnologie voor innovatie	In 2027 zijn 10 nieuwe projecten mogelijk gemaakt ten behoeve van innovatieve ontwikkelingen op het gebied van datatechnologie.	5/10
B	Versterken fundament van de data-economie	In 2027:	
		1. zijn 1.000 innovatieve mkb-bedrijven geadviseerd over digitale transformatie en andere transitithema's.	95 /1000
		2. is de Brabantse data-talent agenda ontwikkeld en in uitvoering gebracht met partners.	
		3. is een Brabants cybersecurity-ecosysteem in Brabant actief.	
C	Verminderen van het gebruik van primaire grondstoffen op vijf thema's	In 2027:	
		1. is de ketenaanpak in de maakindustrie in uitvoering gebracht voor prioritaire productgroepen (kapitaalgoederen): semicon, machinebouw algemeen.	
		2. zijn in Brabant vijf zelfstandige ketens opgericht van 'land tot pand' met circa 4.000 hectare vezelteelt in Brabant, speciaal voor het vervaardigen van bouw materiaal.	160/4000 ha

3. is een kennisnetwerk over herbruikbare maaltijdverpakkingen en bekens opgericht.

Toelichting voortgang

A	We werken momenteel op verschillende thema's projecten op met onze partners. Denk aan de inzet op high performance computing, innovatie op gebied van zorg- en gezondheidsdata, cyberweerbaarheid en immersieve technologieën.
B	1. Sinds begin 2025 zijn in alle regio's Brabant Coaches gestart. Deze opvolgers van de Data-coaches helpen ondernemers bij het inzetten van nieuwe tools en technologieën om beter in te spelen op veranderingen op gebied van digitalisering, AI, arbeidsproductiviteit, circulair ondernemen en cyberweerbaarheid. In de eerste helft van 2025 zijn 95 geadviseerd. We verwachten dat de coaches na deze aanloopperiode een inhaalslag maken. 2. We werken aan de doorontwikkeling van de Human Capital Agenda ICT, waarin we via educatieve programma's en samenwerkingen met bedrijven aandacht hebben voor het vergroten van de instroom data-talent in het ICT-onderwijs, het behouden van talent na afstuderen en het vergroten van digitale vaardigheden onder de Brabantse beroepsbevolking. We brengen daarvoor ook bestaande initiatieven samen, zoals digitale werkplaatsen, MIEC Data, datapraktijkteams in het MBO, BrabantAI4students, Betere bijbaan, etc. 3. We werken momenteel met partners aan de innovatiecoalitie (IC) Brabant House of Cyber - het Brabantse ecosysteem voor cybersecurity - waar we naast opleiden van cybertalent en cyberweerbaarheid van Brabantse bedrijven ook inzetten op kant-en-klare veiligheidsproducten voor directe toepassing in de high tech-maakindustrie en testomgevingen voor certificering van cybeveiligheid software en hardware. Deze coalitie wordt naar verwachting dit najaar nog gelanceerd.
C	1. Vanuit de themalijn circulaire maakindustrie wordt samen met een breed netwerk in de halfgeleidersindustrie gewerkt aan de IC Circular Semicon. Aan de basis van deze coalitie ligt het Circular Business Program Semicon (CBP-S), dat breed gedragen wordt door de semicon coalitiepartijen in Brabant en met name in de Brainportregio, en dat door coalities van deze bedrijven uitgevoerd gaat worden. Er wordt ingezet op een aantal projectlijnen, zoals transitie- en coalitiemanagement, circulaire data modellering en triage-centrum voor snelle diagnose en demontage. De BOM, Brainport Industries en ImpactX werken samen met bedrijven in nauwe samenwerking mee. 2. Door middel van de aangenomen motie M51-2025 Van land tot pand wordt opgeroepen om de biobased keten te versnellen. Dit doen we door op korte termijn uitvoering te geven aan het project Building Balance waarin boeren, verwerkers, woningcorporaties, bouwers en beleidsmakers samen werken aan één doel: duurzaam, biobased bouwen de nieuwe standaard maken. Inmiddels telen Brabantse boeren ruim 160 hectare stro, vlas, vezelhennep en sorghum voor de bouw. Tevens wordt voor de langere termijn gewerkt aan een provinciale Vezelstrategie waarbij we inzetten op voldoende capaciteit in Brabant voor verwerking van groene grondstoffen of reststromen tot vezels, bijvoorbeeld van vlas, hennep en sorghum. 3. Door in te zetten op het stimuleren van hergebruik in plaats van eenmalige wegwerpplastics zorgen we voor minder fossiel grondstoffengebruik, minder CO₂-uitstoot en minder zwerfafval. We hebben een verkenning uitgevoerd om in beeld te brengen waar Brabantse stakeholders (bestaande uit o.a. verpakkingsbedrijven, horecaondernemers, evenementenorganisatoren en gemeenten) behoefte aan hebben. Brede welwillendheid lijkt te bestaan voor het samen uitvoeren van pilotprojecten. In plaats van het oprichten van een kennisnetwerk gaan we ons dan ook meer richten op het ondersteunen van kansrijke pilotprojecten, zeker daar waar het bedrijfsleven ook bereid is mee te investeren. We beraden ons zodoende op een nieuwe indicator voor dit onderdeel.

Wat gaan we nog doen in 2025, 2026 en 2027?

Het oprichtingsproces van **BrabantRing** wordt dit jaar afgerond. Inmiddels is een business developer actief om BrabantRing – waarmee vijf Brabantse steden en de provincie bouwen aan een gesloten veilige glasvezelinfrastructuur voor maatschappelijke diensten – aan de man te brengen en relaties met klanten op te bouwen. Daarnaast wordt gewerkt aan de **IC Vezelstrategie**, een coalitie waarmee voldoende capaciteit in Brabant wordt gecreëerd om groene grondstoffen of reststromen te verwerken tot vezels van bijvoorbeeld vlas, hennep en sorghum. Dat sluit aan bij het Building Balance programma Vezelrijk Brabant, waarin boeren, verwerkers, woningcorporaties, bouwers en beleidsmakers samen aan één doel werken: duurzaam/biobased bouwen de nieuwe standaard te maken.

4.4 Samen maken we Brabant

Coalities, netwerken en samenwerkingen

De Brabantse economie maken we samen. Ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen, werknemers, de BOM, regionale triple helixorganisaties, gemeenten, arbeidsmarktregio's en andere partners dragen er samen aan bij. En zo ook de provincie. We hebben sterke posities, netwerken, instrumenten en regelingen en zodoende enige invloed op het ondernemersklimaat en hoe ecosystemen functioneren.

We zien onszelf als verbindende en aanjagende middenlaag en spil tussen de Brabantse regio's onderling en tussen de regio's met andere provincies, het Rijk en de Europese Unie. Voor onze concurrentiepositie is het cruciaal dat we integraal samenwerken in netwerken en ecosystemen.

In april jongstleden hebben we een succesvolle netwerkbijeenkomst georganiseerd met 120 aanwezige (Brabantse) partners en collega's onder de noemer: 'Brabant vooruit: economische kansen in tijden van verandering'. We zijn in gesprek gegaan over de impact van geopolitieke ontwikkelingen op onze provincie, het investeren in startups en de vele eerste resultaten van onze uitvoeringsprojecten, initiatieven en samenwerkingen.

Het werken aan een duurzame, innovatieve en concurrerende economie heeft bovendien een sterke relatie met en afhankelijkheid van andere ontwikkelprogramma's van de provincie. Verschillende interventies voor een sterk leef-, vestigings- en ondernemersklimaat zijn bijvoorbeeld niet alleen onderdeel van het provinciale programma Economie, Kennis & Talentontwikkeling, maar juist ook van andere provinciale programma's.

Samen werken aan Brede Welvaart

De provincie Noord-Brabant wil dat alle Brabanders een kwalitatief goed leven kunnen leiden. Ieder programma draagt daaraan bij. De focus van het programma Economie, Kennis & Talentontwikkeling ligt op missie-gedreven innovatie en op het verdienvermogen van vandaag en morgen. We leveren met deze innovaties een actieve bijdrage aan de grote transities van deze tijd. Bijvoorbeeld aan de energie- en de voedseltransitie en aan maatschappelijke opgaven rondom gezond ouder worden. Daarnaast is materiële welvaart, werkgelegenheid, economische groei en het opleidingsniveau ook van belang om tot brede welvaart te komen. Ook daar leveren we als provinciaal programma een bijdrage aan. We streven ernaar om in 2030 op de CBS-indicatoren voor brede welvaart 'bbp per hoofd bevolking' en 'Opleidingsniveau' beter dan wel gelijk te scoren ten opzichte van 2020 (startdatum Beleidskader).

5 Financiën

5.1 Financiële verdeling periode 2024-2027

Voor de periode 2024-2027 hebben we ongeveer € 95 miljoen aan structurele middelen beschikbaar. Daarmee financieren we onder andere onze structurele subsidierelaties met de BOM, het mkb-instrumentarium (waaronder Braventure en Brabant Start-up Fonds) en de mkb Innovatiestimulering Topsectoren (MIT-regeling). Daarnaast is via de Perspectiefnota 2025 € 46,3 miljoen (inclusief OKB) gereserveerd voor de Uitvoeringsagenda Economie, Kennis & Talentontwikkeling 2024-2027 'Onderweg naar een toekomstbehoudende economie': de zogenoemde provinciale Bestuursakkoordmiddelen. Na de mutaties vanuit 2023 en 2024 ziet de verdeling voor de periode 2024-2027 er als volgt uit:

Verdeling 2024-2027 (afgerond in € mln)					
	2024	Realisatie 2024	2025	2026	2027
Uitvoeringslijn I					
Arbeidsmarkt & Talentontwikkeling	4,46	4,04	3,43	4,31	3,70
Economische structuurversterking	7,01	7,40	6,03	13,71	15,28
Uitvoeringslijn II					
Kennis & Innovatie	8,54	7,64	16,01	11,98	11,32
Internationalisering	1,68	1,90	1,52	1,52	1,52
Uitvoeringslijn III					
Data-economie	-	-	2,49	4,84	4,78
Circulaire economie	1,70	0,79	2,10	3,00	2,11
Totaal	23,39	21,77	31,58	39,36	38,71

- De regeling specifieke uitkering MKB-innovatiestimulering topsectoren (SPUK MIT) stimuleert innovatie bij het midden- en kleinbedrijf binnen de missies voor de toekomst. De provincie geeft uitvoering aan de regionale MIT-regeling. In 2024 was deze regeling begroot op € 6,42 miljoen. De realisatie wordt doorgaans op basis van consolidatie van Stimulus geboekt in het volgende jaar in februari. Voor 2024 is uiteindelijk € 9,01 miljoen gerealiseerd, wat geheel door het Rijk wordt bekostigd. Voor 2025 is momenteel voor € 7,11 miljoen begroot. Realisatie wordt derhalve in februari 2026 berekend. De bedragen voor de SPUK MIT 2026 en 2027 zijn nog niet bekend.
- Voor cofinanciering van Europese programma's (EFRO/OPZuid, Interreg, etc.) is vanuit Economie, Kennis & Talentontwikkeling voor 2024 € 5,2 miljoen opgenomen (€ 3,9 miljoen gerealiseerd); voor 2025 € 5,4 miljoen (t/m juli 2025 € 2,1 miljoen gerealiseerd); voor 2026 € 3,6 miljoen; en voor 2027 € 0,6 miljoen.
- In de reserve Beleidskader Economie 2030 is binnen de compartimenten BA en IA, daterend uit de periode 2019-2023, nog € 9,4 miljoen beschikbaar (rekening houdende met onttrekking van € 1,7 miljoen 2026/2027) voor de afwikkeling van projecten uit de vorige bestuursperiode. Het grootste gedeelte is gecommiteerd en belegd in zowel harde als zachte verplichtingen (bijvoorbeeld voor

risico-afdekkingen, zoals voor BrabantRing). Daarnaast bevat de reserve Investeringsagenda Economische structuurversterking 3e tranche nog € 10,4 miljoen, welke is bedoeld voor revolverende investeringsuitgaven. Hierover is afgesproken dat PS wordt geïnformeerd, zodra deze wordt benut. Op dit moment wordt voor de volledige reserve, projecten opgewerkt om zo de doelen uit de uitvoeringsagenda te realiseren.

5.2 Risico's in de uitvoering

Afhankelijk zijn van andere partijen in behalen van resultaten

We hebben niet de illusie dat we als provincie Noord-Brabant de economie volledig kunnen sturen of naar onze hand kunnen zetten. Wel hebben we sterke posities, netwerken, instrumenten en regelingen waarmee we invloed uitoefenen op het vestigings- en ondernemersklimaat. Daarvoor werken we veel samen met andere partners en partijen in de uitvoering. Dat betekent dat we dus ook afhankelijk van deze partijen zijn voor het behalen van de resultaten. Daarbij is maatschappelijk draagvlak voor de uitvoering belangrijk en kost het tijd om tot een gedegen besluitvorming te komen.

Bezuinigingen bij het Rijk

Het kabinet heeft de ambitie uitgesproken om in de mondiale top-5 te komen van landen met de beste concurrentiepositie. Er zijn tegelijkertijd bezuinigingen aangekondigd door het kabinet op o.a. de MIT-regeling en de Rijksbijdrage aan de ROM's. Tevens wordt minder geïnvesteerd in nieuwe grootschalige wetenschappelijke infrastructuur en heeft nieuwe ronde Nationaal Groeifonds geen doorgang gevonden. Investerings in innovatie, onderwijs- en kennisinfrastructuur zijn echter van belang voor de Nederlandse concurrentiepositie en het verdienvermogen van de toekomst, en dus ook van belang in het welslagen van onze provinciale doelstellingen en resultaten. Bovendien zetten we in op Rijks- en Europese cofinanciering om multipliers te creëren. Daarin zijn we dus ook afhankelijk van de openstellingen en van toekenningen.

De arbeidsmarktkrapte geldt ook de provinciale organisatie

De krapte op de arbeidsmarkt is ook voelbaar bij de provinciale organisatie. Vacatureruimte is in deze tijd niet altijd eenvoudig en snel in te vullen. Met de beschikbare arbeidscapaciteit (zoveel als mogelijk met vaste formatie en toegekende incidentele fte voor de bestuursperiode) bekijken we steeds hoe we op een goede manier onze doelstellingen kunnen realiseren.

Risico bij projecten

Er is een aantal dossiers die qua risicobeheersing meer aandacht vragen. We behouden het overzicht ten aanzien van procesmatige voortgang en risico's op de diverse uitvoeringslijnen en bijbehorende activiteiten. Een voorbeeld is BrabantRing, waarbij de uitrol trager verloopt dan verwacht en gehoopt. We zien grote maatschappelijke toegevoegde waarde, maar succes is niet gegarandeerd. Met als mogelijk gevolg dat onze lening ad. € 3,5 miljoen niet terugkomt. Dit financiële risico is afgedekt in de Reserve Breedbandfonds.

6 Aanpassingen uitvoeringsagenda

6.1 De Uitvoeringsagenda speelt al in op belangrijke ontwikkelingen

Ondanks vele (externe) ontwikkelingen hoeft de Uitvoeringsagenda Economie, Kennis & Talentontwikkeling 2024-2027 'Onderweg naar een toekomstbehoudende economie' niet aangepast te worden om onze beleidsdoelstellingen en resultaten te kunnen behalen in 2027 (en uiteindelijk voor het Beleidskader in 2030). De Uitvoeringsagenda is immers nog geen jaar geleden vastgesteld (oktober 2024), waarmee we al in hebben gespeeld op een groot gedeelte van de genoemde (nieuwe, externe) ontwikkelingen (zie bijvoorbeeld H2 van de Uitvoeringsagenda 'Inspelen op nieuwe ontwikkelingen' en in het vervolg H4 'Accenten in onze manier van werken'). Wel zijn we ons bewust dat sommige ontwikkelingen een bedreiging zijn voor het succes van onze economie, terwijl andere ontwikkelingen op hun beurt juist kansen bieden.

Zo werken we in deze tijden van vergrootte geopolitieke dynamiek al meer aan onze strategische autonomie en economische veiligheid en ontwikkelen we perspectieven en handelingskaders voor belemmerende factoren voor ons vestigingsklimaat. Bovendien is onze uitvoering adaptief: we blijven bekijken of er kansen verzilverd kunnen worden, bijvoorbeeld in technologische doorbraken en innovatieve oplossingen. De innovatiecoalities blijven daarmee belangrijke instrumenten en allianties. We werken al slim samen en maken innovatieve oplossingen mogelijk. De werkwijze en uitvoering blijft daarmee onveranderd. Sterker nog: door allerlei ontwikkelingen is de urgentie om onze uitvoering voort te zetten om resultaten te behalen juist groot. En dus is deze periode gericht op uitvoeren, uitvoeren, uitvoeren...

Louter wordt een prestatie met streefwaarde toegevoegd in de S&V-cyclus om beter te kunnen meten en sturen op internationale samenwerkingen (zie paragraaf 6.2).

6.2 Consequenties voor Burap/begroting

(Nieuwe) indicator voor internationalisering

Met de Uitvoeringsagenda EKT 2024-2027 en bijbehorende begrotingswijziging hebben we verzuimd om een prestatie (en bijbehorende indicator) voor internationalisering te benoemen. Deze is nu toegevoegd en zal middels de tweede Bestuursrapportage (Burap II) worden doorgevoerd:

We organiseren internationale innovatie-samenwerkingen

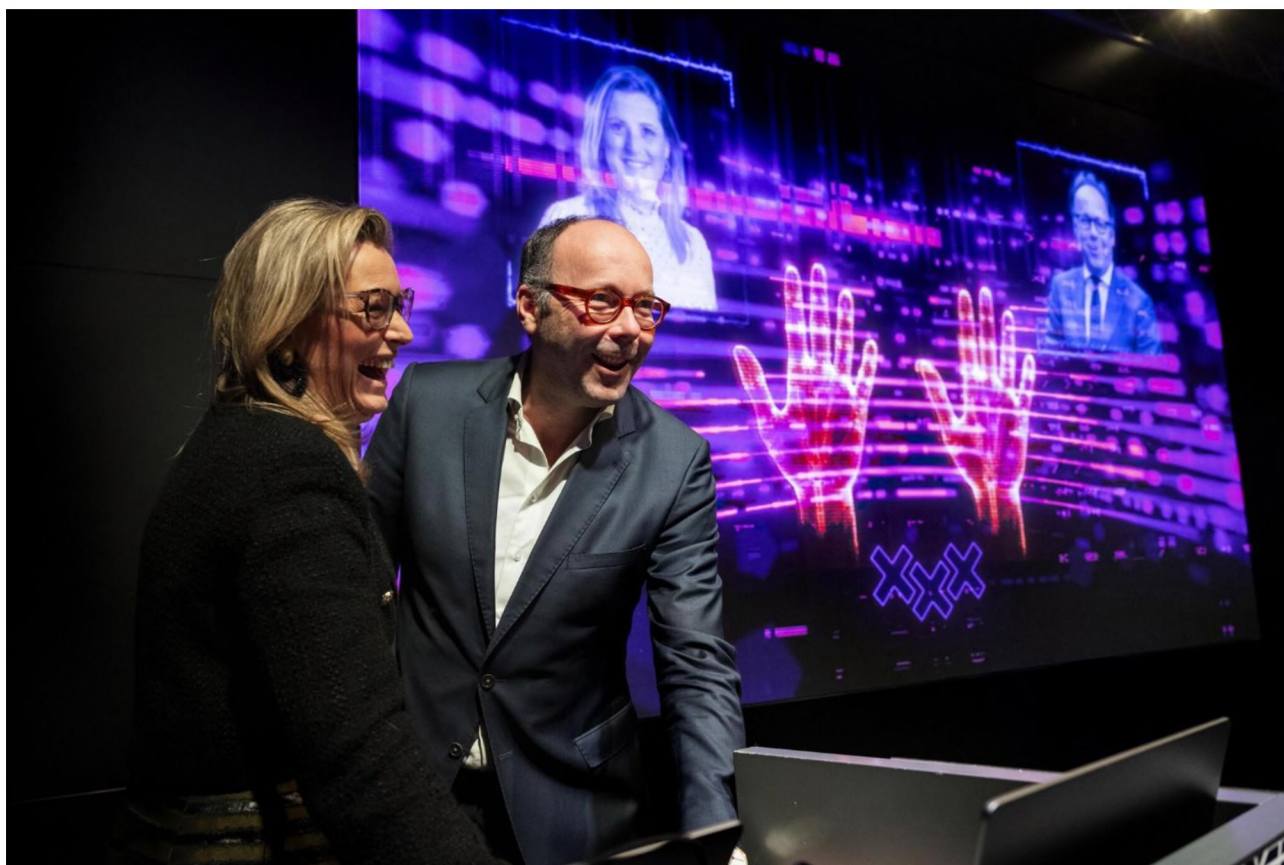
Indicator	2025	2026	2027
Aantal bedrijven en kennisinstellingen die actief betrokken zijn bij door ons georganiseerde internationale ontmoetingen.	100	100	100

Financiële mutaties

- Eerder hebben we in de Uitvoeringsagenda gemeld dat we adaptief programmeren en daarom de middelen voor 2026 en 2027, die indicatief in de agenda zijn verdeeld, vooralsnog in de Reserve Beleidskader 2030 op nemen. Met deze Voortgangsrapportage maken we inzichtelijk welke middelen we naar de begroting voor 2026 halen. Dat wordt middels de Burap II en bijbehorende begrotingswijziging geëffectueerd.
- Op basis van voortschrijdend inzicht en reëel ramen worden uitgaven ten laste van reserve Beleidskader Economie 2030 met € 5,0 miljoen voor 2025 naar beneden bijgesteld. Een reden is dat grotere aanvragen langer op zich laten wachten en lasten van grotere subsidiebeschikkingen niet in één jaar genomen kunnen worden, waardoor een gedeelte doorgeschoven wordt naar 2026 of 2027 (zoals geldt voor digitalisering ad. –€ 1,75 miljoen). Bij arbeidsmarkt/economische structuurversterking (- € 3,25 miljoen), ligt de oorzaak van het naar beneden bijstellen voornamelijk bij het niet (tijdig) kunnen invullen van vacatures, waardoor de uitvoering van projecten niet volledig heeft kunnen plaatsvinden. Ten aanzien van arbeidsmarkt vindt er een administratieve correctie plaats (+€ 0,1 miljoen) i.v.m. indexatie. De mutatie bij circulaire economie (ad. –€ 1,0 miljoen) ontstaat doordat de beëindiging van het provinciaal aandeelhouderschap in de Green Chemistry Campus doorschuift naar 2026. Het Algemeen Economisch Budget (structureel budget) is met € 2,14 miljoen naar beneden bijgesteld, omdat i.v.m. afwaardering geconverteerde lening MKB+ faciliteit dit bedrag gestort wordt in voorziening. In totaliteit wordt daarmee de begroting 2025 afgeraamd met € 8,04 miljoen.
- Voor 2026 wordt € 21,55 miljoen toegevoegd aan de begroting. Hiervan komt € 20,45 miljoen ten laste van reserve Beleidskader Economie 2030, € 1 miljoen t.b.v Green Chemistry Campus en € 0,1 correctie indexatie) naast de € 17,82 miljoen die al was opgenomen (zie voor inhoudelijke verantwoording hoofdstuk 4 en 5). Voor 2027 wordt er € 19,74 miljoen op de begroting gezet, naast de € 18,96 miljoen die al was opgenomen: € 19,64 miljoen ten laste van reserve Beleidskader Economie 2030 en € 0,1 miljoen als correctie indexatie.

Consequenties Burap II 2025 / Begroting (afgerond in € mln)									
	Be nodigd 2025	Be groot 2025	Mutatie Burap II 2025	Be nodigd 2026	Begroot 2026	Mutatie Burap II 2026	Be nodigd 2027	Begroot 2027	Mutatie burap II 2027
Uitvoeringslijn I									
Arbeidsmarkt & Talentontwikkeling	3,43	3,83	-0,40	4,31	1,24	3,07	3,69	1,24	2,45
Economische structuurversterking	6,03	10,92	-4,89	13,71	10,57	3,14	15,28	10,57	4,71
Uitvoeringslijn II									
Kennis & Innovatie	16,01	16,01	0	11,98	4,48	7,50	11,32	5,63	5,69
Internationalisering	1,52	1,52	0	1,52	1,52	0	1,52	1,52	0
Uitvoeringslijn III									
Data-economie	2,49	4,24	-1,75	4,84	0	4,84	4,78	0	4,78
Circulaire economie	2,10	3,10	-1,00	3,00	0	3,00	2,11	0	2,11
Totaal	31,58	39,63	-8,04 *	39,36	17,82	21,55 *	38,70	18,96	19,74 *

(*) Mutaties zoals weergegeven in kolom burap II worden middels 4 begrotingswijzigingen bij burap II 2025, verwerkt:
1) Voortgangsrapportage UA EKT 2024-2027, 2). Treffen voorziening lening MKB+, 3) Green Chemistry Campus en 4) Indexatie middelen arbeidsmarkt.

Provincie Noord-Brabant

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
www.brabant.nl